

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2325/2019
04.06.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца Савез мађарских ученика Војводине из Новог Сада, чији је пуномоћник Вељко Милић, адвокат из ..., против туженог Правни факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду, чији је пуномоћник Дејан Укропина, адвокат из ..., ради заштите од дискриминације, одлучујући о ревизији тужиоца и ревизији туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 327/19 од 14.02.2019. године, у седници већа одржаној дана 04.06.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 327/19 од 14.02.2019. године у делу којим је одбијена жалба тужиоца и потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 2161/2018 од 30.10.2018. године у ставу трећем изреке и одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

УСВАЈА СЕ ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 327/19 од 14.02.2019. године у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 2161/18 од 30.10.2018. године у ставу првом, ставу другом, ставу четвртном и ставу петом изреке и делу којим је одбијен захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка, па се у наведеном делу **УКИДАЈУ** другостепена и првостепена пресуда и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 2161/2018 од 30.10.2018. године је одлучено: ставом првим изреке, утврђује се да је Правни факултет у Новом Саду Универзитета у Новом Саду, увођењем обавезе писмене и усмене провере познавања језика на коме се изводи настава за кандидате који су припадници мађарске националне мањине и који се одреде да полажу пријемни испит на мађарском језику приликом уписа у школску 2018/2019 годину, дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су кандидати за упис или намеравају да упишу Правни факултет у Новом Саду; ставом другим изреке забрањује се туженом понављање ове радње дискриминације описане у претходном ставу. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев да се тужени обавезе да за школску 2018/2019 годину и убудуће под претњом извршења омогући припадницима мађарске националне

мањине полагање пријемног испита на мађарском језику, без обавезе писмене и усмене провере познавања језика на коме се изводи настава. Ставом четвртим изреке, наложено је туженом да у року од 15 дана под претњом извршења о свом трошку објави изреку ове пресуде у новосадским дневним листовима „Дневник“ и „Magyar szö“. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 97.800,00 динара у року од 15 дана са законском затезном каматом почев од дана извршности одлуке па до исплате. Ставом шестим изреке, одбијен је захтев за законску затезну камату на трошкове парничног поступка за период од дана пресуђења до дана извршности пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 327/19 од 14.02.2019. године одбијене су жалбе тужиоца и туженог и потврђена је наведена првостепена пресуда. Одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужени су изјавили благовремене и дозвољене ревизије, због погрешне примене материјалног права.

Ревизије су дозвољене, према члану 41. став 4. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/2009).

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/2011 ... 87/2018), Врховни касациони суд је установио да је ревизија тужиоца неоснована, а ревизија туженог је основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном, тужилац Савез мађарских ученика Војводине са седиштем у Новом Саду је удружење основано ради очувања културне баштине војвођанских ученика и студената мађарске националности и ради оживљавања, организовања и информисања културно-научног стваралаштва и мотивисања те циљне групе за учешће у изградњи цивилног друштва. Тужени Правни факултет Универзитета у Новом Саду је високошколска установа, са акредитованим студијским програмима основних академских студија Права-општи смер и Права-смер унутрашњих послова, на којима се настава изводи на српском језику. Оснивач Правног факултета у Новом Саду је Аутономна покрајина Војводина. Одлуком Скупштине Аутономне покрајине Војводина („Службени лист АПВ“ број 14 од 08.04.2015. године), утврђено је право кандидата на полагање пријемног испита односно испита за проверу склоности и способности на језицима националних мањина-националних заједница, за упис на високошколску установу чији је оснивач АПВ, под условом да је то један од језика који је у службеној употреби у локалној самоуправи на територији Аутономне покрајине Војводине. Донето је и Упутство о спровођењу наведене скупштинске одлуке, објављено у Службеном листу АПВ, број 27 од 24.06.2015. године.

Између истих странака вођена је и окончана парница ради заштите од дискриминације, у којој је правноснажном пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 207/18 од 22.03.2018. године утврђено да је Правни факултет у Новом Саду одбијањем да одржи пријемни испит за школску 2015/2016 годину, 2016/2017 годину и 2017/2018 годину на мађарском језику и неодржавањем тако организованог пријемног

испита, дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су намеравали да упишу или су били кандидати за упис, те је забрањено понављање описане радње дискриминације за школску 2018/2019 годину и убудуће. Правни факултет је обавезан да припадницима мађарске националне мањине омогући полагање пријемног испита на мађарском језику. Као неоснована одбијена је ревизија туженог против те одлуке.

Савет Правног факултета у Новом Саду донео је 07.05.2018. године Правилник о полагању пријемних испита и упису кандидата на студијске програма које реализује Правни факултет. Овим Правилником је прописано: у члану 2. да се упис на прву годину основних академских студија које реализује Факултет врши у складу са Статутом универзитета, Статутом факултета, студијским програмом и условима ближе одређеним конкурсом; у члану 3. да се у прву годину основних академских студија у оквиру броја утврђеног за упис може уписати лице које има завршено средње образовање у трајању од 4 године и које је положило пријемни испит (став 1.), да се лице може уписати на студијске програме из става 1. овог члана ако познаје језик на коме се изводи настава (став 2.), да се познавање језика на коме се изводи настава проверава кроз пријемни испит (став 3.), да се сматра да познају језик на коме се изводи настава сви кандидати који положи пријемни испит на српском језику (став 4.); у члану 4. да држављани Републике Србије који су диплому средње школе стекли у иностранству имају право уписа у складу са одговарајућим актом надлежног министарства; у члану 5. да страни држављанин може да се упише на прву годину основних академских студија уколико има завршено средње образовање у трајању од четири године (став 1.), да страни држављани који конкуришу за упис на основне академске студије полажу пријемни испит и могу се уписати само у статусу самофинансирајућег студента (став 2.), да страни држављанин може да се упише на студијски програм под условом да познаје језик на коме се изводи настава у складу са Статутом Факултета и уколико је здравствено осигуран (став 3.). У члану 7. је прописано да се пријемни испит полаже писмено, из предмета Устав и права грађана и Историја (став 1.). У истом члану је прописано да лица која су припадници националних мањина могу полагати пријемни испит на језику националне мањине (став 7.), као и да у писаном облику подносе захтев за полагање пријемног испита на језику националне мањине приликом подношења пријаве на Конкурс (став 8.). Члан 12. у наслову „Провера познавања језика на ком се изводи настава“ уређује да за лица из члана 5. и лица из члана 7. став 7. организује се провера познавања језика на ком се изводи настава после положеног пријемног испита, а пре утврђивања редоследа кандидата за упис (став 1.); да провера познавања језика врши се у форми теста и у усменом облику (став 2.). У члану 13. у наслову „Испитивач или комисија за проверу познавања језика на ком се изводи настава“ прописано је да декан именује испитивача или комисију за проверу познавања језика на ком се изводи настава. Потребно знање српског језика мора бити на нивоу Б2 (став 1.); испитивач или комисија прегледа тестове и усмено проверава познавање језика на ком се изводи настава (став 2.); након положеног теста кандидати приступају усменој провери знања српског језика (став 3.). У члану 16. прописано је да Факултет објављује ранг листу пријављених кандидата на одређени начин и у року који је утврђен Конкурсом (став 1); да кандидат може поднети приговор на тачност бодовања свог теста на прелиминарној ранг листи и на исправност обављања пријемног испита (став 2.); да након одлучивања о евентуалним приговорима Факултет утврђује и објављује коначну ранг листу свих кандидата са укупним бројем бодова стеченим по свим критеријумима (став 6.); коначна ранг листа је основ за упис кандидата (став 7.).

Правни факултет у Новом Саду је расписао конкурс за упис студената у прву годину основних академских студија у школској 2018/2019 година, у садржини која је утврђена у делу о општим условима конкурсања, о пријемном испиту као јединственом тесту из одређених области, о полагању пријемног испита на српском језику, те да се сматра да кандидати који положи пријемни испит на српском језику познају језик на коме се изводи настава, да припадник националне мањине чији је језик у службеној употреби на територији АП Војводине може полагати пријемни испит на матерњем језику на основу личног захтева поднетог у писаном облику приликом пријаве на конкурс на упис на студијски програм, да се проверава познавања језика на коме се изводи настава организује после положеног пријемног испита, а пре утврђивања редоследа кандидата за упис, да се провера врши у форми теста и у усменом облику. Под тачком 4. наведени су конкурсни рокови односно временски одређене конкурсне радње; под тачком 8. начин и рокови за подношење приговора на утврђени редослед; под тачком 9. услови за упис страног држављанина, поред средњошколског образовања у четворогодишњем трајању, да зна српски језик и да има положен пријемни испит, и документација коју при упису подноси, а укључује доказ о знању српског језика.

На основу чињеница које су утврђене од стране првостепеног суда, другостепени суд је прихватио оцену тог суда о основаности тужбеног захтева за тражено утврђење о дискриминаторском поступању туженог увођењем обавезе писмене и усмене провере познавања језика на ком се изводи настава за кандидате припаднике мађарске националне мањине који се одреде да полажу пријемни испит на мађарском језику, те о основаности акцесорних захтева забране понављања радње дискриминације и објављивања пресуде у средствима јавног информисања, а неоснованости захтева да се тужени обавезе да за школску 2018/2019 годину и убудуће омогући полагање пријемног испита на мађарском језику без обавезе писмене и усмене провере познавања језика на ком се изводи настава, припадницима мађарске националне мањине. У оквиру меродавне материјалноправне регулативе, поменут је члан 97. Закона о високом образовању, којим је прописано да се лице кандидат може уписати на студијске програме ако познаје језик на коме се изводи настава (став 3.); да услови, начин и поступак провере знања језика уређује се општим актом високошколске установе (став 4.). Нижестепени судови су закључили да провера знања језика сама по себи не представља дискриминацију. Међутим, код оцене о сразмерности, оправданости и једнакости прописаних услова, начина и провере знања језика на ком се изводи настава за кандидате припаднике националне мањине, оценили су да је тужени дискриминаторски поступао, јер је начин провере знања језика за кандидате који полажу пријемни испит на српском језику и за кандидате који полажу пријемни испит на неком од језика националних мањина несразмеран. Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да претпоставка да кандидат који полаже пријемни испит на српском језику заиста и има знање из српског језика на нивоу Б2 нема објективно утемељење. При том, нижестепени судови нису ни разматрали шта подразумева захтевани ниво Б2 познавања српског језика, односно да ли је нереално постављен у односу на презумпцију познавања српског језика која се везује за положен пријемни испит на српском језику.

Врховни касациони суд налази да је ревизијом туженог основано указано на неодрживост разлога на којима су засноване одлуке нижестепених судови код оцене о дискриминаторском поступању туженог. Налази и да ревизија тужиоца није основана у

побијању правноснажне пресуде којом је одбијен део тужбеног захтева којим је тражено да се обавезе тужени да за школску 2018/2019 и убудуће под претњом извршења омогући припадницима мађарске националне мањине полагање пријемног испита на мађарском језику, без обавезе писмене и усмене провере познавања језика на ком се изводи настава. Као очигледно неоснован такав захтев је одбијен. Припадницима мађарске националне мањине је омогућено полагање пријемног испита на мађарском језику. Провера познавања језика на коме се изводи настава, не представља услов полагања пријемног испита на мађарском језику. У питању је услов уписа, након положеног пријемног испита. Према изнетом, основан не може бити наведени део тужбеног захтева о којем је одлучено правилном применом материјалног права, у супрот ревизијског схватања тужиоца.

У погледу истицања о неједнакости у приступу образовању на нивоу основних академских студија код туженог, као испољавања дискриминаторског поступања према кандидатима припадницима одређене националне мањине који се одреде да пријемни испит полажу на језику националне мањине, нижестепени судови су пропустили да оцене значај правно релевантних чињеница, које се не исцрпљују само у оним које су узете у подлогу оцене о несразмерности, која се због пропуста у примени материјалног права не може прихватити.

Дискриминаторско поступање представља неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање у односу на лица или групе, при чему оно мора бити засновано на неком стварном или претпостављеном личном својству (члан 2. став 1. тачка 1. Закона о дискриминацији). Зато, у разматрању о спорном, прво се полази од питања постојања разлике или неједнаког поступања. За све кандидате који пријемни испит положи на српском језику, једнако важи претпоставка познавања српског језика. Успешност у положеном тесту пријемног испита на српском језику показатељ је да кандидат који је пријемни испит положио на српском језику (не само полагао, већ испит положио) познаје језик на ком се изводи настава у туженој високошколској установи, те задовољава услов прописан у члану 97. став 3. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 88/2017...6/2020). Познавање језика на ком се изводи настава представља законски услов за упис на акредитоване студијске програме које организује високошколска установа. Чланом 95. став 1. овог закона прописано је да високошколска установа организује и изводи студије на српском језику. Према ставу 3. истог члана високошколска установа може остваривати студијски програм на језику националне мањине и страном језику уколико је такав програм одобрен, односно акредитован. Студијски програми основних академских студија на Правном факултету у Новом Саду су акредитовани само на српском језику. Познавање српског језика је нужан услов за упис на основне академске студије, за све кандидате који положи пријемни испит. Кандидати који пријемни испит положи на српском језику, не подлежу посебној провери нивоа познавања тог језика, што је и разумљиво с обзиром на испољену успешност у тесту на српском језику из области друштвених наука. Провери познавања српског језика подлежу кандидати који се, коришћењем признатог права, одреде и пријемни испит положи на језику националне мањине. С овим у вези, битним се јавља питање начина провере и вредновања познања српског језика за те кандидате, из угла права на једнаке услове и забрана прописаних у члану 19. Закона о дискриминацији. Првостепени суд је запазио да је провера познавања језика захтевна. Наиме, припадници националне мањине као кандидати који се одреде да на свом језику националне мањине полажу пријемни испит, поред услова- положеног пријемног испита у форми теста, у даљем подлежу

провери познања српског језика на захтеваном нивоу Б2. Провера знања језика није једнако као и пријемни испит ограничена на писмену форму, већ је сложенија (писмени, па усмени део). Наиме, провера се спроводи, прво у форми полагања теста из познавања српског језика. Тек ако положи тест, кандидат приступа још и усменој провери. Дакле, реч је о двофазној провери, при којој положен тест из познавања српског језика представља услов за приступање усменој провери. Том питању је требало посветити дужну пажњу, као и питању да ли је нереално постављен захтевани ниво Б2 познавања српског језика за образовање на академским студијама на српском језику, те питању адекватних правних средстава за проверу вредновања познавања српског језика путем теста и у усменом облику (који следи тек уз услов да је положен писмени тест из познавања језика). Судови се овим питањима нису бавили. У ситуацији да критеријуми и начин вредновања нису садржани у приложеном општем акту туженог и да правно средство приговора по члану 16. Правилника туженог може се употребити у односу на тачност бодовања теста на прелиминарној ранг листи и на исправност обављања пријемног испита, како је и у Конкурсу наведено, за оцену о спорном истицању тужиоца о дискриминаторском поступању туженог, потребна је шири анализа од постојеће коју се нижестепени судови дали, уз пропусте због којих она није прихваћена од стране ревизијског суда.

Зато, у поновном поступку првостепени суд треба да испита и реално оцени да ли провера о поседовању знања српског језика на нивоу Б2, кроз писмени тест, а затим усмену проверу, представља претеран захтев у смислу одвраћања кандидата из реда припадника националне мањине да се користи правом полагања пријемног испита на језику националне мањине, као и да размотри како је уређено да се врши провера и да ли уз адекватне контроле механизме у погледу вредновања, те са којих разлога у Конкурсу за упис у школској 2018/2019 година под тачком 9. стоји да страни држављанин подноси доказ о знању српског језика. Питања на која је Врховни касациони суд указао овим решењем, првостепени суд ће расправити у поновном поступку, у циљу темељне и свестране оцене да ли је везано за писмену и усмену проверу познавања језика на коме се изводи настава, несразмерно ограничено право на приступ високом образовању кандидатима који се определе да се користе правом на полагање пријемног испита на језику националне мањине и на том језику пријемни испит положи код туженог. Од наведеног питања зависи да ли је тужени дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине, као кандидатима за упис на основне академске студије Правног факултета у Новом Саду, као условљавајућа за одлуку о траженој заштити од дискриминације, осим у делу којим је правноснажно одбијен део евидентно неоснованог тужбеног захтева.

Из разлога који су изнети, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци применом члана 414. став 1. и члана 415. став 1. Закона о парничном поступку. У поновном поступку првостепени суд ће, имајући у виду примедбе из овог решења, изнова да изведе оцену о чињеницама и питањима на која је указано, па ће донети закониту одлуку.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић